

KERTINĖ PARAŠTĖ

Su žodžiais ir mintimis

Bet koks rašymas yra sveikas protavimui. Bet koks balsai skaitymas lavina balso stygas ir iškalbą. Bet koks atidėmimas stebėjimas padeda ugdyti atidumą. Bet koks įsiklausymas į tai, ką sako pašnekovas, yra sveikas tarpusavio bendravimui.

Bet ar mes pasinaudojame šiais paprastais sveikatingumo būdais? Palyginti retai. Retai rašome. Labai retai balsai skaitome. Ką nors stidžiai stebėti neturime laiko. Klausyti tai, ką kitas išvedžioja, nemėgstame, nes mums atrodo, kad jis ar ji taukšniai niekus. Kur kas mieliau klausomės savo minčių.

Bet ir tai gerai – klausytis savo minčių. Tikriausiai jos kartais būna labai drąsios. Net tokios, kurių, ginkdie, nedera viešai pasakyti. Juk mūsų gyvenimas susideda iš to, ką nuodirdžiai manome, ir iš to, ką „nuodirdžiai“ viešai sakome. Civilizuota žmonija šiai „etikai“ palaikyti naudoja „politinio deramumo“ principą. Garsų „political correctness“. Kitais žodžiais, laikyk liežuvį už dantų. Nekišk piršto tarp varstomų durų. Dirgliams, kerštingame pasaulyje kartais dėl menko sakinio nušudomas žmogus. Neesenai Kalifornijoje draugiškoje išklykoje vienas jaunuolis šaipokitiškai lepta kitam „Pull up your pants“. Nudribtelinis užsivertęs griebė peilį ir nudobė ištarus nelemta pastaba.

Vienam mirtis. Kitam ilgąmetis kalėjimas. O tokių atvejų tikstantiniai. Visoje planetoje šimtai tūkstančių ir daugiau. Sakinys apmokamas krauju. Honoraras už tai, ką pasakai, paraiši. Šfinkas dar tebedunko tyruose, nes viešai nepasakė to, ką turėjo minty.

Nei kosmosas, nei mirusieji mūsų negirdi. Ką todėl mėgtu šį sakini. Ar nepasakė ji gabioji Jurga Ivanuskaitė? Turiu ydą: kai kada užrašę idomią sentenciją, užmirštu skliausteliuose pažymėti autorius pavardę. O kartais, užrašę savo mintį, nesitikiu pažymėti, kad tai mano. Vėliau kramtau nagus, daušiu galvą į stalą, stengdamasis prisiminti, kas šitaip pasakė.

Kad mirusieji mūsų negirdi, šiaip ar taip, yra tiesa. Tokia jų vargė dalis. Jie paprasčiausiai yra negyvi. Jų visi organai jau neveikia. Gal poezijoje ar religijos ritualuose mirusieji mus „girdi“.

Bet tai tik metafizinis žaismas žodžiais, simboliais, mitais. Žinoma, liturginė metaforika reikalinga, bet ne fizikai.

O Kosmosas? Toji begalinė Visata, apimanti organizmus, neorganinę medžiagą, energiją, žvaigždynus ir žmonėmis apgyvendintą planetą Žemę, ir numirusiųjų palaikus, jų pelenus, dulkes ir jų atsiminimą... Argi Kosmosas mūsų negirdi, turėdamas tiek galimybių, tiek įvairių girdėjimo sistemų? Neįsivaizduoju, kad Visata būtų kurti ir negirdėti balsai skaitančių, kalbančių, dainuojančių, raudančių...

Visata girdi. Ir dar kaip. Ir jei reaguoja, tai tik mums lig šiol neaprasantom bangom. Juk viskas Visatoje turi atgarsį, viskas priklauso neišvengiamam savitarpio Būsmo ir Tapimo dėsniai.

Keista, kai apie tai pagalvoji, regis, ir mirusiųjų palaikų išsiskaidymas Visatoje nėra jau taip aklinai atitokas nuo Žemėje įtvirtinto mūsų garingo Būvimo... nuo kalbėjimo. Nuo tikėjimo.

Nieko nėra taip blogo, kaip entuziastingas „finojimas“. Jei kas paklausia, kas yra tas ar kitkas, ir tu, net nepagalvojęs, su entuziazmu atstak: aš žinau, aš žinau – o! geravali burbulas. O gal taip elgiasi, kad galėtum su klausėju bent mirkiai pabendrauti – tiek tiek jį ar ją pavaduoti už nosies ir galop pasakyti: tikrai žinojau, bet kažkaip išgaravo iš galvos.

Kvailai atrodo ir tada, kai nusimane klausėjas „sokratikiškai“ ima klausinėti, lyg jis apie tai nieko nežinotų. Ir šiuo atveju norima kitus pavaduoti už nosies. Niekad neužmiršiu vieno šnekaus klasioko, kuris iš anksto įsiminęs kai kuriuos mėgstamų sporto faktus užvedavo kalbą kaip tik apie tai, ką jis puikiai žinojo. Pradėdavo abejodamas, palengva vis artėdamas prie dalyko. Mes, tik miglotai nusitokiantys, su juo įsiveldavom į ginčą. Jis to tik telaukdavo. Kaip iš rago imdavo berti enciklopedinius perlus: datas, pavardes, statistikos duomenis. Kraipėme galvas ir pasi-duodami sakėme: su tokia atmintimi, broleli, tau tik profesoriauti.

Kartą jį pagavom. Dažnokai jis eidavo tai į tualetą, tai į virtuvę

Ateitininkų studijų dienos „Dainavoje“

MILDA TAMULIONIENĖ

Nusišienavusi savo pievas, gražiai pasidžiūsi ir, matyt, iš anksto užsisakiusi gerą orą, Dainava (Manchester, Michigan) laukė jau devintų Ateitininkų studijų dienų dalyvių antplūdžio, kurių per šiemetinį Darbo dienos savaitgalį (rugpjūčio 30 – rugsėjo 2) čia prigužėjo net apie du šimtus. Pavėlavusioms kregždėms vietos pritrūko.

Penktadienio vakaro programa pradėjo šių studijų dienų nenuilstantis rengėjas dr. Algis Norvilas, pasveikindamas susirinkusius ir supažindindamas su svečiais iš Lietuvos. Tą vakarą buvo atidaryta trijų jaunų menininkų paroda. Ateitininkų sendraugų sąjungos centro valdybos pirmininkė Nijolės Balčiūnienės pakviesta, Stasė Kazlauskienė supažindino su menininkėmis ir aptarė jų darbus.

Pirmoji menininkė – Taura Underienė, turinti Fine Arts bakalauro laipsnį iš Wayne State University Detroit'e, su akvarelės specialybe. Tautos kelionė mene prasidėjo nuo abstraktių formų ir jų santykiavimo su erdve. Vėliau Taura žvelgia į paukščius, žuvis, namus, medžius. Šiuo metu Taura daugiausia domisi žmogumi. Jos darbai yra Byron Roche galerijoje, Čikagoje; su parodomis yra dalyvavusi Start Gallery (Birmingham, MI), Local Color Gallery (Union Pier, MI), Diving Gallery (Royal Oak, MI), Dievo Apvaizdos parapijos Kultūros centre (Southfield, MI).

Antros menininkė – Lina Palubinskaitė sritis yra auksakalystė, metalo apdirbimas, tekstilė ir piešimas. Šiuo metu Lina darbu galima rasti Cleveland'o Meno muziejuje. Taip pat ji yra dalyvavusi su parodomis Center of Contemporary Art (Cleveland, OH), Dainavoje, Tautodailės muziejuje Philadelphiaje, Nationalities Festivalyje – Seattle, WA. Jos darbai buvo reprezentuojami New York'o, Philadelphiaje, Portland, Ann Arbor ir Čikagos galerijose. Dainavoje Lina parodė įvairius pabuolus, kuriuose panaudoja auksą, sidabrą, bronzą, varį, įjungdama gintarą bei įvairius akmenis.

Trečioji menininkė – Lidija Balčiūnaitė, menu pradėjusi domėtis dar gimnazijos suole, pasirinkusi optometristės profesiją. Tačiau meno trauka Lidija ilgai neatsilaikė ir pradėjo gilintis mene. Dauguma Lidijos meno darbų yra atvaizdai iš jos fotografuoti. Sykį netyčia iš jo kelnų kilens iškritę raktelis su visais jo pradžios temos faktais. Nuo tada ir praverdavo jo profesoriui Špargalka.

Pranas Vilydas

grafijų Europoje; pastaruju metu ji yra atkreipusi dėmesį į lietuviškus motyvus, ypač į etninius drabužius ir Lietuvos pakelių kryžius. Dainavoje ji buvo išstaciūs proginių kortelių rinkinį su lietuviškais įrašais, kurių buvo galima ten pat įsigyti.

Šeštadienio rytas, kaip ir visi kiti studijų dienų rytai, prasidėjo Šv. Mišiomis, kurias aukėjo trys kunigai iš Lietuvos. Pirmiausia visus šiltai pasveikino kun. Julius Sasnauskas, dar mokslieviu būdamas buvęs Sovietų kalnais. Tuometiniai mūsų mokslieviai prisimena jį iš laišku kalbėjimo rašymo laiku. Kunigams Arvydui Liepai ir Kestučiuviui Raliui išvykus, kun. Julius liko visam savaitgalii mūsų kapelionu, savo prasmingais pamokslais ir nuosirdžiai atnašaujamos Šv. Mišiomis mus suteikęs malda. Sunkiai būtų įsivaizduojamas Mišios Dainavoje be Prano Zarankos puikiu balsu vedamų giesmių.

Po pusryčių klausėmės Lietuvos konsulo Čikagoje Vlado Klezoso pranešimo, pavadinoto: „Kazys Bizauskas ir jo laikai Prano Zundės biografijoje: kiek mes esame skirtingi.“ Tačiau tema buvo ne apie skirtumus tarp Bizausko ir mūsų laiku, bet apie panašias problemas, su kuriomis susidūrė Bizauskas ir dabartinė Lietuvos atstovybė JAV. Buvo paminėta JAV pataikavimas rusams ir delsimas tada, kaip ir mūsų laikais, pripažinti Lietuvos nepriklausomybę, kontraversinis Kazio Bizausko paskyrimas atstovu, Lietuvos Užsienio reikalų ministerijai koordinacijos stoka su atstovybėmis, bei finansinės problemos atstovybėse. Antrame to ryto pranešime Daiva Markelytė supažindino su savo ruošiamos disertacijos tema: „Anglų kalbos pasisavinimas Čikagos senosios kartos lietuvių imigrantų tarpe“. Pranešimas buvo kruopščiai paruoštas ir mums buvo įdomus tuom, kad galbūt mūsų palyginti savo patirtį su „senųjų“ ateivių.

Labai dėmesį patraukė popietinė dr. Vėjo Liulevičiaus paskaita „Vokiečių karinė utopija Lietuvoje Pirmame pasauliniame kare“. Labai vaizdžiai ir entuziastingai prelegentas nagrinėjo, kaip žiauri vokiečių okupacija ne tik nepaprastai nuterėjo okupuotą kraštą, bet taip pat paveikė ir patį okupantą, paskatinusi vokiečių ambicijas imperijai ir kolonizacijai Rytuose, kurios vėlesniais dešimtmečiais turėjo lemiančią svarbą ir baisias pasekmes. Pranešimas buvo pagrįstas Vėjo disertacija: „War Land“ (Karo žemė), kurios laukiam pasirodant atskira knyga. Su nekantrumu laukėme Lietuvos Krikščionių demokratų partijos (KDP) atstovo dr. Alberto Šimėno pranešimo: „Lietuvos politinė padėtis ir ateities perspektyvos“. Pagrindinės šio pranešimo mintys buvo: šiandieninė krizė yra LDD partijos nomenklatūrinio kapitalizmo rezultatas, pasiekta sustatant savo žmones ir strategines pozicijas ir tokiu būdu įgalinęs paimti turtą į savo rankas. Prie to prisidėjo infliacija ir tada ūkinė ir socialinė krizė buvo nebeįsivengiama, kuri atsiliepė tautos dvasinei ir socialinei būklei. Lietuvos žmones šiuo metu

Būrelis didelių ir mažų Ateitininkų studijų dienų dalyvių rugpjūčio 30 – rugsėjo 2 dienomis „Dainavoje“.

Ramunės Kubiliūtės nuotrauka

labiausiai jaudina atlyginimai, socialinė parama, sąlygos verslui, infliacija, indėliai, žemės nuosavybė, nusikalstamumas-teisėtvarka. KDP siekia Lietuvos vairą pasukti kita kryptimi. KDP prioritetai yra: socialiniai sprendimai, Lietuvos integracija į Europos Sąjungą ir NATO struktūras, ir, sunkiausia programos dalis, Lietuvos dvasinis atgimimas. Šiuo metu KDP priklauso apie 11.000 narių, turi skyrius visuose rajonuose, yra Europos Sąjungos Krikščionių demokratų partijų nare. Ateinančiuose Seimo rinkimuose KDP tikisi laimėti apie 18-20 vietų. Laimėjimą apie 30 vietų laikytų labai sėkmingu.

Literatūros vakaro prelegentas dr. Vainis Aleksa pateikė šiandieninės poezijos dvasinį kontekstą jos supratimui ir interpretavimui – tai įvykių Antrojo pasaulinio karo metu palikti „nepaprastai gilūs randai Europos kultūroje“. Poetas pasidarė aišku, kad poezija turi sau sukurti naują veidą – „jie nenorėjo liūliuojančių ritmų, kurie lyg skatino jausti, kad pasauly viskas gerai. Jie norėjo energingos ir rezonuojančios kalbos, kuri pažadintų žmogaus sąžinę, vaizduotę ir užjuotautą, paruošdama žmogų naujos kultūros atstatymo darbui“.

Juliusas Kelero poezija, kurią Vainis aptarė ir detaliau analizavo kai kuriuos eilėraščių, irgi remiasi šiomis naujomis tradicijomis, bet kartu tas paveldėtas pokario poezijos tradicijas keičia. Ir tai kelia daug vilčių – taip, kaip poetas moko, jog nereikia bijoti jo kalbos keistumo, taip platesne prasme jis moko nebijoti naujo gyvenimo – ar jis būtų pomirtinis, ar jis būtų dabar“.

Negalėjus atvykti laukiamam poetui Julijui Kelerui skaityti vakaro programos dalis turėjo staiga keistis. Čia nemaža staigmena buvo Vainio ekspromtu suorganizuotas dabartinių Lietuvos poetų eilėraščių skaitymas. Skaitytą poezija buvo įvairi, įdomiai parinkta, ir, nors ir ne visi skaitytojai profesionalai, poezija buvo labai nuosirdžiai perteikta ir su įdomumu išklaudyta. Girdėjome Andrę Čuplinskaitę skaitant iš

Sigitos Juozapavičiūtės ciklo „Apie senolį“, Mildą Palubinskaitę – Tautvidos Marcinkevičiūtės „Vabalą“, Harį Subačių – Marcelijaus Martinaičio „Prisiminimus (Vestuvių suknelė)“, Aidą Palubinską – Gintaro Palacko „Vesterną“, Vidą Gilvydienę – Onės Baliukonytės „Jונים“ ir Audrę Budrytę – Kornelijaus Platelio „Kristus, kaip šventas Jurgis“. Bet profesionali literatūrai Vainiui to dar buvo negana, jis nutarė patikrinti ir mūsų visų literatūrinį bagažą, labai sumaniai vadovaudamas poezijos žaidimui. Šis vakaras buvo netikėtai maloni staigmena visiems, seniems ir jauniems, dideliems ir mažiems.

Sekmadienio ryto programoje buvo neseniai Lietuvoje mirusio Ateitininkų federacijos dvasios vado kun. Valdemaro Cukuro prisiminimas. Minėjimas prasidėjo Federacijos vado Juozo Polikaičio įvadu, o kun. Cukuro neuitą gyvenimo kelią nupasakojo sesuo Ona Mikailaitė, palyginusi jį su gražia pasaka, kuri būtina turi gražiai baigtis. Kaip žinoma, kun. Cukuras netikėtai mirė tuoj po to, kai buvo aukojęs Šv. Mišias Vilniaus Katedroje su arkivyskupu Audriu Bačkiumi.

Po pietų ir Šv. Mišių vyko svarstybos tema: „Sugrįžimas prie klasiko po 35 metų: Juozo Girniaus Tauta ir tautinė ištikimybė“. Svarstybos vadovavo Haris Subačius. Suglaustai apžvelgęs knygos pagrindines mintis – tautiško esmę, pareigas ir priemones tautinei ištikimybei išlaikyti – svarstybos vadovas aptarė svarstybos temą: tautinė gyvastis išėjimoje arba jos mirtis. Kiti svarstybos dalyviai buvo dr. Augustinas Idzėlis, Julija Sūkytė ir Aidas Palubinskas. Augustinas apžvelgė knygos sutikimą prieš 35 metus ir jos svarbą. Kalbėjo apie savo patirtį, priklausant tautinei visuomenei kosmopolitiškai nusiteikusiame amerikietiškoje aplinkoje, lietuvių bei jam yra įsipareigojimas būti lietuviu per savo kultūros pažinimą ir aktyvų dalyvavimą jos kūryboje. Pagrindinė tautos išlaikymo ląstelė – šeima. Toliau kalbėjusi Julija Sūkytė aptarė savo as-

menišką, lietuviškę, Kanados pilietės, dilemą nepriklausomybės siekiančių kvebekiečių tarpe. Julija, būdama lietuviškę, iš pradžių pritarė kvebekiečių siekiams, ilgainiui apsvylė jų aklu savos kultūros iškelimu į absoliuto lygį. Pagal Hario pristatytas pagrindines knygos mintis, Girnius šitokios lietuvišybės nepropagavo. Girnius rašo, kad kiekviena tauta yra lygiavertė ir tik tautų įvairovėje žmoniškumas išsiskleidžia savo pilnatyje. Įdomiai ir aistringai savo pažiūras į jaunimo auklėjimą išdėstė Aidas Palubinskas. Pirmiausia viešai išreiškė savo pagavą. Girnius rašo, kad kiekviena tauta yra lygiavertė ir tik tautų įvairovėje žmoniškumas išsiskleidžia savo pilnatyje. Įdomiai ir aistringai savo pažiūras į jaunimo auklėjimą išdėstė Aidas Palubinskas. Pirmiausia viešai išreiškė savo pagavą. Girnius rašo, kad kiekviena tauta yra lygiavertė ir tik tautų įvairovėje žmoniškumas išsiskleidžia savo pilnatyje. Įdomiai ir aistringai savo pažiūras į jaunimo auklėjimą išdėstė Aidas Palubinskas. Pirmiausia viešai išreiškė savo pagavą. Girnius rašo, kad kiekviena tauta yra lygiavertė ir tik tautų įvairovėje žmoniškumas išsiskleidžia savo pilnatyje.

Diena baigėsi muzikos vakaru su „Dainavos“ ansamblio vyru oktetu iš Čikagos, vadovaujamu Dariusu Polikaičiu, ir Audrės Budrytės deklamuojama Jono Meko ir Vytauto Mačernio poezija. Pagerbti prieš 100 metų gimusio kompozitorių Viktorą Kazimierą Banaitį Pranas Zaranka padainavo tris Banaičio harmonizuotas liaudies dainas. Nenumatyta programos dalis buvo suteikimas „sabbatical leave“ dr. Algijui Norvilui, kuris išvyksta vieneriems metams dėstyti Vilniaus universitete. Šia proga jam buvo padovanota Tautos Underienės akvarelė. Nuosirdžiai

(Nukelta į 2 psl.)

Šiame numeryje:

- Žodžiai ir mintys • Šiemetinės Ateitininkų studijų dienos „Dainavoje“ • Pokalbiai su Lietuvos dešiniųjų partijų vadais (4)
- Iš Rabindranath Tagore (1861-1941) poezijos • Lietuvos partizanų grupės koncertų laukiant

„Apvalaus stalo“ riteriai

Pokalbiai su kai kuriais
Lietuvos politikais (4)

RIMA MARIJA GIRNIUVIENĖ

(Tęsinys iš praėjusio
šeštadienio)

Vytautas Landsbergis
Tėvynės sąjungos (Lietuvos
konservatorių) pirmininkas

RIMA MARIJA GIRNIUVIENĖ: Lietuvos spaudoje ir žmonėse plačiai kalbama, kad dabartinė valdžia yra korumpuota (tai parodė ir Jūsų susitikimas su Adolfu Šleževičium). Ką Jūs manote apie dabartinės Lietuvos valdžios korupciją ir ką Jūs keistumėte, atėję į valdžią (ne Jūs konkrečiai, o Konservatorių partija)?

VYTAUTAS LANDSBERGIS: Kovai prieš korupciją yra įstatymines priemones ir, žinoma, specialūs kovos būdai. Tai yra struktūros, valstybinės vykdomosios valdžios struktūros kovai su korupcija — kaip JAV turi Federalinį tyrimų biurą ar ką nors panašaus, įstatymines priemones — valdininkų turto ir pajamų deklaravimo įstatymą...

Kurį, jei mes būtume galėję įvesti į gana netolimą ateitį, jau būtų reikėję priimti dar 1990 metais, dar turint šokią tokią daugumą Aukščiausioje Taryboje. Kai aš pradėjau kalbėti, kad tie reikiniai grėsmingai plečiasi ir deputatai išvisia į praturtėjimą, kurį aš apibūdinau kaip „Deputatai lobsta“, išgirdau daug pasipiktinimų. Ir mano pasiūlytas labai paprastas, provizorinis įstatymo projektas, kad deputatai deklaruotų savo pajamas — jis ir liko tikti kaip projektas. Ir dabar, esant šiai valdžiai, kuri turi visas valdžios grandis savo rankose — gal tik savivaldybėse truputi pasikeitė padėtis, tačiau turio galvoje Prezidentą, Vyriausybę ir Seimą — šio tokio įstatymo nebuvo galima priimti. Nors jis buvo paruoštas, jis buvo ilgai diskutuojamas, visai redaguojamas ir panašiai, paskui priiminėjamas su didžiu pasipriešinimu iš dalies LDDP Seimo narių pusės, tačiau ne visų, todėl jis buvo net priimtas 1993 metų pabaigoje. Nors tie, kurie labai narsiai priešinosi — pirmiausia Seimo pirmininko pavaduotojas Juozas Bernatonis — mažą mažiausia bandė išsiderėti bent metus laiko iki įvedimo...

RIMA MARIJA GIRNIUVIENĖ: Kokie buvo motyvai?

VYTAUTAS LANDSBERGIS: Kad nesėdime pasirošti ir panašiai... Siekė, kad būtų pradėta ne nuo 1994 metų, o tik nuo 1995 metų įgyvendinti šį įstatymą. Įstatymas buvo priimtas, tačiau tada tie, kurie jam priešinosi, matyt, paveikė Prezidentą, ir Prezidentas vetavo — sugražino atgal. Motyvai buvo labai nerimti, turbūt, vakariečių akimis, net anekdotiški: kad reikalavimas, jog būtų deklaruojamas ir pareigūnų šeimos narių turas, pažeidžia privataus gyvenimo neliečiamybę, ir panašius argumentus... Pavyzdžiui, kad reikalavimai, keliami valstybės pareigūnams, prieš juos diskriminuojama... Jeigu tokie patys reikalavimai tuo pat metu nekeltami kiekvienam piliečiui Lietuvoje... Reikia, tai yra diskriminacinis įstatymas, kuris skriaudžia valstybės pareigūnus... Galima buvo sugalvoti bet kokius pretekstus — svarbu buvo užkulisinis susitarimas: sugražinti atgal į Seimą ir tada ji atvesti. O ir iki šiol mes to įstatymo nežinome...

Tiesa, mes jį buvome įrašę į referendumui pateikto didelio, dau-

giašakio įstatymo projektą: čia žmonės būtų balsavę pakankamai dideliu skaičiumi balsuotojų. O mūsų referendumo įstatymas reikalauja labai didelio balsuotojų skaičiaus, nes reikalauja pasisakymo „taip“ nuo daugiau nei pusės visų galimų balsuotojų...

RIMA MARIJA GIRNIUVIENĖ: Ne nuo atėjusiųjų balsuoti?

VYTAUTAS LANDSBERGIS: Ne, — nuo visų galimų balsuotojų. Skaičiuojant atėjusių, mes laimėjome referendumą. Bet daugiau kaip pusė neatėjo... Ir pats Prezidentas agitavo neiti balsuoti... Bet jeigu būtų atėję, tai tas įstatymas būtų buvęs priimtas kartu su kitais. Jis buvo įrašytas kaip tas, kurį Seimas jau buvo priėmęs ir kurį Prezidentui atmetus, galėtų priimti tauta referendumu. Bet tauta buvo sutrikusi, klaidinama, buvo įvairių psichologinių priežasčių, kad per mažai žmonių atėjo balsuoti...

Jeigu mes laimėsime rinkimus ir turėsime daugumą Seime, tai vienu iš pirmųjų priimsime šitą įstatymą, nes tai yra mūsų programinis dalykas. Jau labai savi valdybėse, kur mes turime daugumą, svarstomi ir priimami įsipareigojimai pačių sau — savivaldybių pareigūnai prisima sprendimus, įpareigojančius juos visus deklaruoti savo turta ir pajamas.

RIMA MARIJA GIRNIUVIENĖ: Nemaža dalis dabartinės valdžios pareigūnų jau yra neteisėtai įsigiję turto. Ar bebūtų galima dėl to ką nors padaryti?

VYTAUTAS LANDSBERGIS: Matote, jeigu pagal „Valstybės pareigūnų turto ir pajamų deklaravimo įstatymą“ — tai tas įpareigojimas būtų tik valstybės pareigūnams. Jeigu jie, pralaimėję rinkimus, nebebus valstybės pareigūnai, tai šitas įstatymas jų nebeįpareigojotų. Galbūt atsirastų kitų įstatymų... Bet kol kas mes perėjome keletą etapų, kur iš mūsų pusės buvo siūlyta mūsų kontroliuoti turto šaltinį — keičiant talonus į litus arba privatizuojant stambius objektus. Tačiau tie pasiūlymai būdavo atmetami.

RIMA MARIJA GIRNIUVIENĖ: Kokia Jūsų politika žemės ūkio klausimu?

VYTAUTAS LANDSBERGIS: Mes įsitikinę, kad Lietuva, kaip valstybė, ir jos vyriausybė turi remti šeimos ūkį, turi remti ūkininkus, kurie Lietuvoje atsikuria labai sunkiai, o dažnai yra žlugdomi, net ir terorizuojami. Turėtų būti kitokia politika: ūkininkams turėtų būti teikiama reali parama ir apsauga. Parama — t.y. žemės gražinimas, kas buvo sustabdyta, iškraipyta, ir labai daug žmonių negali atgauti savo žemės. Ir žemės gražinimas ne tik tam, iš kurio žemė buvo atimta — juk grįžta iš Sibiro jo vaikai, vaikaičiai... Ir dar — kad jiems parama būtų teikiama lengvatinėmis sąlygomis duodamais kreditais — nes Lietuvoje ūkininkams iš bankų kreditai buvo siūlomi už nežmoniškus procentus. Tokie procentai tiesiog žlugdė ūkininkus. Kada Vyriausybė negarantavo jam nieko, nei jo derliaus surinkimo, nei kainų, kuriomis bus superkamas jo derlius. Ta lazda, kurią aš pavadinau ideologiniu nepalankumu ūkininkams, nes Šleževičiaus vyriausybė visą laiką šaukė, kad reikia remti bendrovės — šitaip pavadinus „kolchozų“ liekaną, truputį

Vytautas Landsbergis Čikagoje

Jono Kuprio nuotrauka

kitais tvarkomą ir vis tebebankrutuojančią... Bet jie daug pastangų deda kišti pinigus iš valstybės biudžeto... Ūkininkai yra mažai mažiausiai neremiami.

Bet štai lazda atsikuko kitu galu, kai ūkininkai jau pirmasis metais po Seimo rinkimų, nepaisant visų rinkiminių šauksmų, kad „dėl buvusio Sąjūdžio politikos Lietuvos laukia bėda“, ūkininkai užaugino tiek derliaus, kad Vyriausybė negalėjo jo nei supirkti, nei sukrauti. Ir tas tęsėsi ir toliau: praėjusiais metais [1994] Šleževičiaus vyriausybė taip pat buvo nepasirošiusi supirkti grūdus, ir ūkininkai pardavė juos visokiems pirkliais, išvėžantiems į užsienį... už žymiai didesnę kainą, kurią siūlė Vyriausybė (nes Vyriausybė siūlė labai mažą kainą). O po to, kai Lietuvoje pritrūko grūdų duonai, ta pati Vyriausybė pirkė iš užsienio ir mokėdama žymiai daugiau, negu davė Lietuvos ūkininkai, grūdus parduodami rudenį. Reikia nebuvo nei paremiami Lietuvos ūkininkai, ir buvo žlugdomas pats Valstybės biudžetas, valstybei padaryti nuostoliai, palremti, be abejo, buvo užsieniečiai. Ar dėl tokia politika Lietuvoje niekas neatsako.

Žinoma, mūsų politika būtų visiškai kitokia: prioritetas yra ūkininkai ir šeimos ūkiai. Tai reikiama ir žmonių tikrą sąjūžimą — jis buvo prasidėjęs — sugrįžimą į kaimą (tą, kurie buvo išvaryti iš kaimo) ir jaunų šeimų atsiradimą kaimo. O tai reikiama ir visos infrastruktūros — mokyklų, žemės ūkio mokyklų ir normalaus žmonių gyvenimo kaimo atkūrimą. Pradiname laikotarpyje — ir daugiadaro darbu vietų. Ateityje pasidarytų kaip išsivysčiusiose valstybėse, kur žemės ūkyje dirba nedidelis procentas žmonių. Bet Lietuvoje sovietmečiu buvo pasidaryt taip, kad žemės ūkyje buvo likę tik seni žmonės... Ir derliui nuimti kiekvienais metais veždavo studentus... Ir kiekvienais metais kolūkių skolas būdavo nurašomos Valstybės biudžeto sąskaita vien tik tam, kad socializmas toliau gyvuotų... Suprantama, jog tai negalėjo tęstis. Ilyko ir toliau vyktą perėjimas į rinkos ūkininkavimą ir nuosavybės pagrindų besiformuojantį ūkininkavimą. Tai yra pagrindiniai dalykai, ir jiems kenkti — tik laiko gaišinimas ir žmonių kankinimas. Tai aš visada siūlau, kad Vyriausybė persiorientuotų... Jeigu ji to nepadarys, tai gal persiorientuos rinkimai?...

RIMA MARIJA GIRNIUVIENĖ: Kokia būtų Jūsų prezidentinė koncepcija? Man, dabar lankantis Lietuvoje ir kalbantis su dešiniojais partijomis, susidarė įspūdis, kad realiausi kandidatai — Jūs ir Valdas Adamkus.

VYTAUTAS LANDSBERGIS: Aš nežinau, kaip bus. Matyt, kad yra prasidėję tam tikri zondavimai, bet kol kas tik vienos kandidatūros zondavimai.

RIMA MARIJA GIRNIUVIENĖ: Kurios?

VYTAUTAS LANDSBERGIS: Adamkaus. Apie jį pradėta rašyti būtent šituo aspektu. Aš manau, kad mes pamatysime — tam yra pakankamai daug laiko — kaip seksis šita prezidentinė kampanija.

RIMA MARIJA GIRNIUVIENĖ: Tai dar toli?

VYTAUTAS LANDSBERGIS: Ne taip toli, nes apskritai rinkiminė kampanija turbūt neišvengs to, kad kartu su Seimo rinkimų klausimais būtų painiojami dar žymiai toliau esantys Prezidento rinkimų klausimai. Gal kas nors ir tyčia stengsis tai sumaišyti. Galbūt ir tas iniciavimas — tų lyg ir debatų dėl prezidento jau dabar — yra faktiškai apgalvotas — kad nukreiptų žmonių dėmesį nuo svarbiausio politinio uždavinio ir įvykių — t.y. Seimo rinkimų. Jeigu visai ginčytis ir susipės dėl Prezidento kandidatūros jau dabar, tai labai sudrums vandenį ten, kur turėtų būti labai aišku, einant į Seimo rinkimus, už kokią politinę programą jau dabar reikia pasisakyti. O kandidatai į Prezidentus tai dar sūps pasirodyti.

RIMA MARIJA GIRNIUVIENĖ: Ar Jūs už dešiniųjų partijų koaliciją, ar už bendradarbiavimą, einant į rinkimus?

VYTAUTAS LANDSBERGIS: Būtų gerai, jei tos dvi sąvokos savo turiniu mažai tesiskirtų. Mes esam kvietę į plačias koalicijas — ir tada, kai

buvo jckio apribojimo tada. Bet nesulaukėme sutikimo jungtis i tokią plačią anti-LDDP koaliciją. Ir todėl šiek tiek procentų vėgį buvo prarasta — ne tiek daug, kaip tada, dabar LDDP pralaimėjimas buvo labai didelis, — tačiau galėjome turėti dar šiek tiek stipresnes pozicijas.

Dabar einant į Seimo rinkimus, bandysime kalbėti ir apie galimybę sudaryti priešrinkimines koalicijas. Daug vilčių aš neturiu, bet manau, kad susitarsime (kaip ir iki šiol), kad po rinkimų sudarome koaliciją. Turime būtinai siekti, kad LDDP niekada jau neturėtų vienpartinės daugumos... Žalos labai daug padaryta — žmonių dvasiai, nuotaikai ir Lietuvos įvaizdžiui, pasitikėjimui... Jau nekalbant apie socialinę - ekonominę pusę, korupcija — grobstymą valstybės turto ir t.t. Bet man kai kada norisi apie tai kalbėti ir kitu aspektu...

RIMA MARIJA GIRNIUVIENĖ: Būtent?

VYTAUTAS LANDSBERGIS: Būtent — apie ateities matymą su viltimi... ar — praradimą vilties... Pasitikiama — nes viską atlaikysime, išversime, kursime Lietuvą, gerą jos piliečiams, jos žmonėms. Arba — nusivylimą ir atsiribojimą — tai yra labai blogai. To tikėjimo ateitimi žmonėse sunaikinimas — galbūt didžiausia LDDP kaltė... Žinoma — ir pačių žmonių klaidos pasekmė... Paskutinį sakinį galima būtų patikslinti, kad visiems būtų aišku, kas yra žmonių klaidos pasekmė: tai yra 1992 metų Seimo rinkimų klaidos pasekmė...

RIMA MARIJA GIRNIUVIENĖ: Dėkoju Jums už pokalbį, profesoriau Landsbergi.

Rimantas Smetona,
Tautininkų sąjungos
pirmininkas

RIMA MARIJA GIRNIUVIENĖ: Kokie esminiai Tautininkų turėtų būti deklaruojamos ir rodamos pajamos — turbūt tai turėtų liesti visos valstybės tarnautojus. Visuomenė turi tai žinoti, ir tas žinojimas valdininkus sudrausmintų. Mat pas mus dabar korupcija ir papirkimas pasiekė tokį lygį, kad kresia valstybės pamatams, valstybės ateičiai. Ir pajamų deklaravimas yra vienas iš svarbiausių priemonių, stabdant šitą blogį. Kitas klausimas — ar atukti galima atgal ratą...

RIMA MARIJA GIRNIUVIENĖ: Jeigu Jūs atėjumėte į valdžią, jeigu Jūs atėjumėte į valdžią, ar įmanoma būtų ratą pasukti atgal ir atkurti neteisėtai įvykdytą privatizaciją ir panašiai?

RIMANTAS SMETONA: Čia jau du klausimai drauge. Galvojame, kad ne tik aukščiausių valdininkų turėtų būti deklaruojamos ir rodamos pajamos — turbūt tai turėtų liesti visos valstybės tarnautojus. Visuomenė turi tai žinoti, ir tas žinojimas valdininkus sudrausmintų. Mat pas mus dabar korupcija ir papirkimas pasiekė tokį lygį, kad kresia valstybės pamatams, valstybės ateičiai. Ir pajamų deklaravimas yra vienas iš svarbiausių priemonių, stabdant šitą blogį. Kitas klausimas — ar atukti galima atgal ratą...

RIMA MARIJA GIRNIUVIENĖ: Jeigu Jūs atėjumėte į valdžią, jeigu Jūs atėjumėte į valdžią, ar įmanoma būtų ratą pasukti atgal ir atkurti neteisėtai įvykdytą privatizaciją ir panašiai?

RIMANTAS SMETONA: Ar galima juos [tuos įstatymus] pakeisti? Taip. Manau, kad taip. Lietuvoje yra tiek daug padaryta neteisėtai įvykdytų... Čia vėgį klausimas: teisingi ar teisti? Manau, kad jų nemaža padaryta, taipgi pašėdžiant galiojusius įstatymus. Tokius sprendimus reiktų atkurti, juos pakeisti. Ir dėl neteisėtai privatizuotų objektų — reiktų sugrįžti prie tų klausimų.

bet aš mažai turio vilties, kad tam kada nors bus galimybė, nes kuo toliau, tuo „virvių galai vis giliau vandenį“ ir tuo sunkiau bus atrinkti, kas yra kas, kas kaitas, kas kam priklauso... Kadangi savininkai daug kur pakeitė ne vieną kartą, ir tai daroma sąmoningai — slepiant pėdsakus. Todėl čia galima mousuoti tuo kardu gan drąsiai, bet iš tiesų tą padaryti būtų labai sunku.

RIMA MARIJA GIRNIUVIENĖ: Kam Jūs teikiate pirmenybę — socialinei lygybei ar socialiniam teisingumui?

RIMANTAS SMETONA: Socialiniam teisingumui. Tautininkams tai labai būdinga; manau — natūralu. Prieškario Lietuvoje tautininkai jau buvo pradėję eiti tuo keliu. Ir mūsų sąjungos paskutinis pirmi-

Ateitininkų studijų dienos „Dainavoje“

(Atkelta iš 1 pol.)

palinkėta Algiiui laimingos ke-
lionės ir darbingų metų, lau-
kiame jo ir vėl Dainavoje. Visai
programai grakščiai vadovavo
Rima Polikaitytė.

Pirmadienį po Šv. Mišių ir
pusryčių beliko tik atsiseikinti
su draugais ir palinkėti vieni
kitiems kitiems metais ir vėl susi-
tikti Dainavoje.

Grįžus namo, mintyse peržiū-
rint šias kelias dienas, vienas iš
maloniausių įspūdžių tai Daina-
voje augusios kartos gausis ir
aktyvus dalyvavimas tiek su pa-
skaitomis ir programomis, tiek
auditorijoje. Kąžin kiek šitų
jaunų, gabių žmonių, ir prie di-
žiausių pastangų šeimos, maty-
tume lietuvių tarpe, jei ne Dai-
nava. Lenkiame galvas Dainavos
„Tėvams“ dr. Adolfui ir Jadvygai
Damušiams, kurie „pagimdė“
Dainavos idėją, ją atkakliai
puoselėjo, brandino, ir igyven-
dino. Jų kūdikiu galime visi di-
džiuti.

reikalingumą ir būtinumą. Apie
drausmės, atsakomybės bū-
tinumą. Ir čia turime galvoje
atsakomybės reikalavimą iš pilie-
čių, ypač — iš tarnautojų, valdi-
ninkų. Taigi manau, kad tuo ir
skiriamės šiek tiek nuo kitų ar-
ba ryškesni esame.

RIMA MARIJA GIRNIUVIENĖ: Kaip Tautininkai žiri
į valdininkų pajamų deklaravimą? Jeigu Jūs atėjumėte į valdžią, ar įmanoma būtų ratą pasukti atgal ir atkurti neteisėtai įvykdytą privatizaciją ir panašiai?

RIMANTAS SMETONA: Čia
jau du klausimai drauge. Galvo-
jame, kad ne tik aukščiausių val-
dininkų turėtų būti deklaruojamos ir rodomos pajamos —
turbūt tai turėtų liesti visos val-
stybės tarnautojus. Visuomenė
turi tai žinoti, ir tas žinojimas
valdininkus sudrausmintų. Mat
pas mus dabar korupcija ir papir-
kimas pasiekė tokį lygį, kad
kresia valstybės pamatams, val-
stybės ateičiai. Ir pajamų deklaravimas yra vienas iš svarbiausių
priemonių, stabdant šitą blogį.
Kitas klausimas — ar atukti
galima atgal ratą...

RIMA MARIJA GIRNIUVIENĖ: Jeigu Jūs atėjumėte į valdžią, jeigu Jūs atėjumėte į valdžią, ar įmanoma būtų ratą pasukti atgal ir atkurti neteisėtai įvykdytą privatizaciją ir panašiai?

RIMANTAS SMETONA: Ar
galima juos [tuos įstatymus]
pakeisti? Taip. Manau, kad taip.
Lietuvoje yra tiek daug padaryta
neteisingai įvykdytų... Čia vėgį
klausimas: teisingi ar teisti?
Manau, kad jų nemaža padaryta,
taipgi pašėdžiant galiojusius
įstatymus. Tokius sprendimus
reiktų atkurti, juos pakeisti. Ir
dėl neteisėtai privatizuotų
objektų — reiktų sugrįžti prie tų
klausimų.

bet aš mažai turio vilties, kad
tam kada nors bus galimybė, nes
kuo toliau, tuo „virvių galai vis
giliau vandenį“ ir tuo sunkiau
bus atrinkti, kas yra kas, kas
kaitas, kas kam priklauso...
Kadangi savininkai daug kur
pakeitė ne vieną kartą, ir tai
daroma sąmoningai — slepiant
pėdsakus. Todėl čia galima mo-
usuoti tuo kardu gan drąsiai, bet
iš tiesų tą padaryti būtų labai
sunku.

RIMA MARIJA GIRNIUVIENĖ: Kam Jūs teikiate pirmenybę — socialinei lygybei ar socialiniam teisingumui?

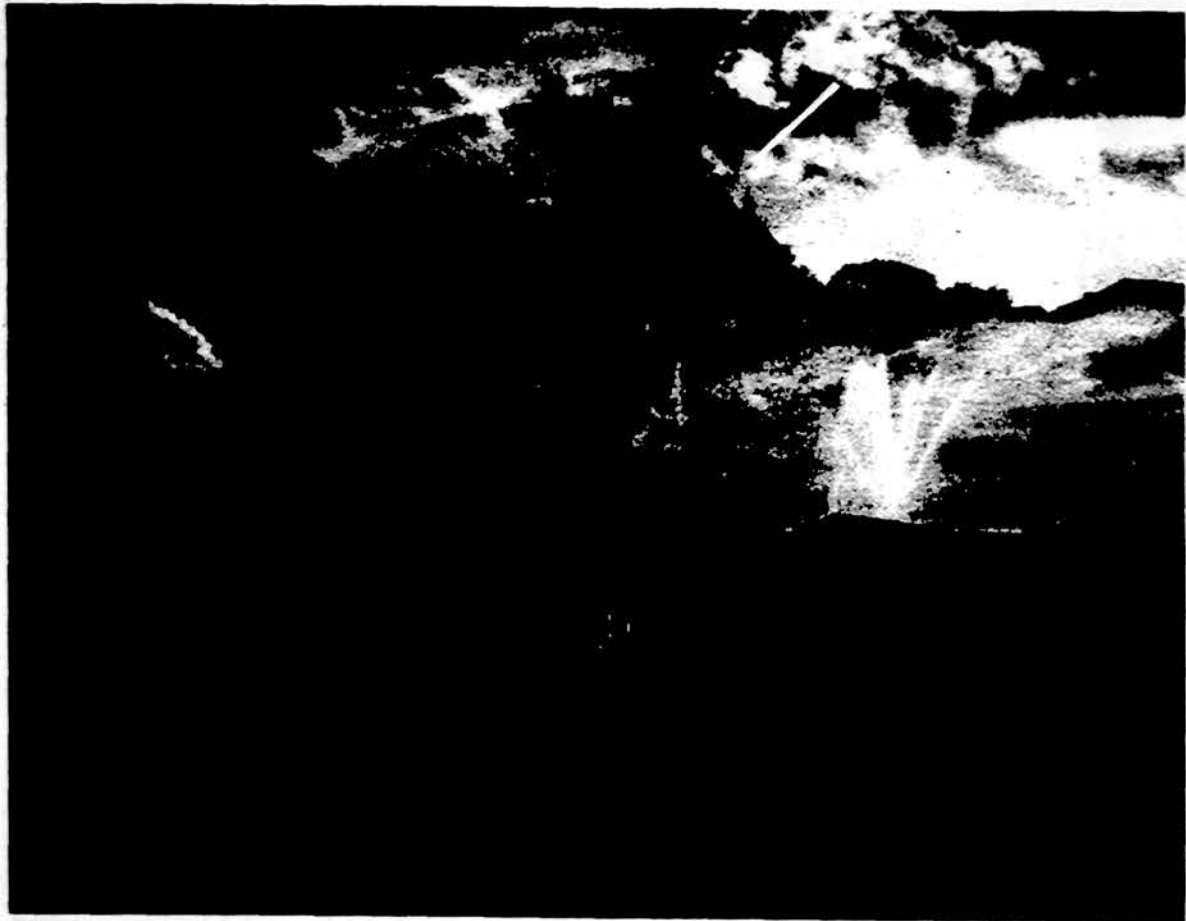
RIMANTAS SMETONA: Socia-
liniam teisingumui. Tauti-
ninkams tai labai būdinga;
manau — natūralu. Prieškario
Lietuvoje tautininkai jau buvo
pradėję eiti tuo keliu. Ir mūsų
sąjungos paskutinis pirmi-

Vytautas Landsbergis Čikagos Jaunimo centre, pačioje dešinėje — JAV LB krašto valdybos pirmininke Regina Narušienė.

Jono Kuprio nuotrauka

(Nukelta į 3 pol.)

Algimanto Žiūno nuotrauka „Lietuva“.

Dvidešimt penktoji kasmetinė Lietuvių fotografijos paroda šį rudenį vyks nuo spalio 25 iki lapkričio 3 dienos. Šios sukaktuvinės parodos tema: „Istoriniai paminklai ir pastatai“. Tai

žymenių Lietuvos ar kitų šalių paminklų ir pastatų nuotraukos - tiek reportažinės, tiek ir interpretaciniai bei estetiniai elementai pabrėžiantys vaidai.

Pokalbiai su Lietuvos politikais

(Atkeita iš 2 psl.)

ninkas dr. Domas Česevičius, žymus ekonomistas, būtent ir skelbė šitas idėjas: socialinės rinkos, socialinio teisingumo; ir Tautininkų ekonominė politika buvo kreipiama ta linkme.

Todėl mes nestovime tuščioje vietoje, mes ir šiandien pasisakome už socialinės rinkos ekonomiką, kuri turbūt labiausiai suteikia galimybes igyvendinti socialinį teisingumą. Manau, kad tai yra vienas iš svarbiausių dalykų, nes tai, kas dabar yra Lietuvoje - tai yra priešingybė tam, ką mes kalbame. Kada skirtumas tarp žmonių gaunamų pajamų pasiekia 12-14 kartų - tai jau yra grėsminga, tai greis socialinė įtampa socialiniais neramumais, visuomenės susipriešinimu. O socialinis teisingumas - tai ne lygiava, jokiū būdu. Bet visiems piliečiams turi būti suteikta galimybė užsidirbti.

RIMA MARIJA GIRNIUVIENĖ: Koks Jūsų požiūris į santykius su Rusija? Visgi tai yra vienas labiausiai įtemptų klausimų Lietuvai, visoms Baltijoms šalims ir net pačiai Rusijai turbūt.

RIMANTAS SMETONA: Mes niekur nepabėgime nuo Rusijos, nuo šito didelio, grėsmingo, atnešusio mums labai daug nelaimių kaimyno. Ir čia negausios tautos, mažos valstybės problema ir rūpestis - sugebėti sugyventi su tuo kaimynu; sugebėti gyventi taip, kad jis negrasintų, kad jis nenorėtų okupuoti. Manau, kad šiandien, o ir artimojo (o gal - tolimojo) ateityje yra du keliai nuo to apsaugoti: vienas - įsijungimas į saugumo struktūras, visų pirma - į NATO (mes nemano, kad mums saugumo garantijas gali suteikti Europos Sąjunga, nors daugelis Lietuvoje mano kitaip). Taigi - tik NATO. Ir reikia lietuvių abipus Atlanto pastangų, kad Lietuva būtų į Šiaurės Atlanto sutarties organizaciją įjungta. Kita dalis - ekonominis savarankiškumas.

RIMA MARIJA GIRNIUVIENĖ: Nepriklausymas nuo Rusijos?

RIMANTAS SMETONA: Taip. Aš drįščiau pasakyti, kad vyksta Lietuvos okupacija šiandien - tai ekonominė okupacija. Rusija žingsnis po žingsnio įsibrauna į Lietuvos ekonominę erdvę (ji turi daug galimybių - mūsų įstatymai, mūsų valdininkai yra tam pakankamai palankūs) - ir tai, mano supratimu, yra labai grėsminga: po ekonomi-

nės okupacijos ateis ekonominė aneksija, ir mes pasijusime paralyžuoti... ekonomiškai. Štai - ir apie tai reikia galvoti, ne vien tik apie tankus ir lėktuvus. Reikia galvoti ir apie Rusijos gali-nybę mus ekonomiškai pajungti sau... Ir reikia atitinkamai tam priešintis.

RIMA MARIJA GIRNIUVIENĖ: Kokia prezidento koncepcija? Ar partija yra nusprendusi, kokią kandidatūrą remtų rinkimuose?

RIMANTAS SMETONA: Mes visuomet pasisakome už stiprų prezidentą, stiprią vykdomąją valdžią - tai Tautininkams yra tradiciška. Mes pasisakome už visos tautos renkamą prezidentą - kad prezidentas turėtų didelius igaliojimus. Tai pati svarbiausia valstybės institucija. Mes manome, kad prezidento rinkimai - jei viskas eis normaliai, pagal Konstituciją - įvyks 1998 metų pavasarį, taigi - dar tolo-kai, ir mes nelinkę dabar apie tai kalbėti.

Dabar reikia galvoti, kalbėti ir veikti dėl Seimo rinkimų, kurie vyks, galima sakyti, rytoj! Ir visus jėgas reikia skirti būtent šitam tikslui. Seimo rinkimai, jų rezultatas ilgam nulems Lietuvos likimą. Ir visas jėgas reikia sutelkti šitam tikslui.

RIMA MARIJA GIRNIUVIENĖ: Kaip Jūs manote, einant į Seimo rinkimus, elgtis su kitomis partijomis - kairiosiomis ir dešiniomis?

RIMANTAS SMETONA: Pagarbiai!

RIMA MARIJA GIRNIUVIENĖ: Tikiu... bet aš ne to klausiau: ar Jūs jaučiate tokie stiprūs, kad vieni eisite į rinkimus, ar manote, kad bus reikalinga koalicija ar bent jau bendradarbiavimas?

RIMANTAS SMETONA: Tai, ką pasakysiu, jokiū būdu nebus galutinis partijos sprendimas - jis, be jokios abejonės, dar keisis, bet apie kai ką jau galima kalbėti. Mes būtume linkę, siektume, kad būtų sudarytas kuo platesnis opozicinių partijų blokas, ir kad jis būtų nukreiptas pergalei prieš LDDP - tai yra pagrindinis, svarbiausias darbas. Kiek tai realu, kiek galima tikėtis, kad taip įvyks? Mažai. Žiūrint į šiandienos partijų tarpusavio santykius, mažoka turu vilties, kad galima būtų sutelkti visas partijas į vieną stiprų kumštį tam konkrečiam laimėjimui. Taigi tuomet - du blokai. Sakykim, Konservatorių, kurie visiškai dešinėje, ir kitų - labiau vi-

duro jėgų. Dideli blokai, kurie po to, be abejonės sudarytų koaliciją, bet kurie taip pat kovotų prieš LDD partiją ir ją įveiktų. Kiek galimybių yra tokiam variantui - dabar dar sunku pasakyti, bet, kartoju, mes to sieksime. Tačiau reikia ruoštis ir blogiausiam atvejui - kad gali tekti vieniems eiti į rinkimus. Mes ruošiamės ir tam atvejui, vadinasi, mes turime būti pakankamai stiprūs kovoti ir laimėti, savarankiškai, jeigu būtume vieni, ir atskirose apygardose, ir iškeldami kandidatų sąrašą.

RIMA MARIJA GIRNIUVIENĖ: Kiek Jūs turite narių Lietuvoje?

RIMANTAS SMETONA: Šiuo metu jau artėjame prie trijų tūkstančių. Žinoma, lyginant su tomis partijomis, kurios turi narių daugiau kaip dešimt tūkstančių, tai atrodytų nedaug.

RIMA MARIJA GIRNIUVIENĖ: Ar liko kas nepasakyta, ką norėtumėte pasakyti?

RIMANTAS SMETONA: Tautininkų sąjungos akiramasis bruožas yra tas, kad mūsų nariais gali būti ir turi būti lietuviai, lietuvių kilmės asmenys, taip sakykime, šiek tiek švelniau. Ir susilaukiame - ypač pradžioje, mums atsikūrus, susilaukdavome - daug, vadinkime, priekaištų ar įtarimų, kad čia gal negerai, nacionalizmas čia ir t.t. bei kiti keiksmazodžiai; bet mes manome, kad mūsų tauta yra negausi, mes esame apsupyti, ir gali, ir turi būti Lietuvoje partija, kuri rūpintųsi lietuvių tautos interesais, lietuvių tautos reikalais. Ar tai nesuderinama su pagarba kitoms tautoms? Jokiū būdu! Mes manome, kad kitų tautų žmonės, Lietuvos respublikos - mūsų valstybės piliečiai, kurie gyvena Lietuvoje, kurie yra lojalūs piliečiai, - jie gali čia gyventi, dirbti, gali turėti galimybę tenkinti savo tautinius - kultūrinius poreikius, sakykime, ir savo kalba kalbėti, mokytis, bet vis dėlto... ir jų likimas, jų ateitis, jų gerovė priklauso nuo lietuvių tautos gerovės: jeigu lietuvių tautai, lietuviams, bus sudarytos geros sąlygos gyventi, tai ir jie, kitataučiai, gerai gyvens... jeigu jau tas rūpi jiems... Dar kartą kartoju: lietuvių tautos interesai mums yra svarbiausi, ir tokia partija turi būti Lietuvoje, ir mes esame, buvome ir būsim!

RIMA MARIJA GIRNIUVIENĖ: Dekui. Sėkmės.

(Tęsinys ateinantį šeštadienį)

Rabindranath Tagore (1861-1941)

IŠ „PAKLYDUSIŲ PAUKŠČIŲ“

I

Paklydę vasaros paukščiai atleikia prie mano lango, pagieda ir nulekia.

Ir geltoni rudens lapai, be giesmių, skrajoja ir krinta žemėn dejuodami.

II

Aš sėdiu prie savo lango šį rytą, kur pasaulis lyg praėivis stabteli valandėlei, linkteli man ir nueina.

III

Rūpestis nurimo mano širdy lyg vakarais tylinčius medžiuos.

IV

„Kokia tavo kalba, o jūra?“

„Amžino klausimo kalba.“

„Kokia kalba tavo atsakymas, o dangau?“

„Amžinos tylos kalba.“

V

Mano norai kaip kvailiai, jie šūkauja tau giedant, mano Mokytojau.

Leisk man klausytis.

VI

Šviesa, kuri žaidžia, lyg mažas vaikas, tarp žalių lapų smagiai, nė nežino, kad žmogus gali meluoti.

VII

O Groži, susirask save meilėje, ne veidrodžio meilikavime.

VIII

Mano širdis plaka savo vilnim pasaulio pakrantėje ir palieka ten savo parašą su ašarom ir žodžiais: „Aš mylėjau tave“.

IX

Moterie, kai tu triūsi namų apyvokos reikalais, tavo sąnariai gieda lyg kalnų upelis tarp savo akmenėlių.

X

Fontanos kalba: „Aš giedu savo giesmę, kai turiu savo laisvę“.

XI

Tavo brangumynas virto dulkiem, ir tai reiškia, kad Dievo dulki vertesnę už tavo brangumyną.

XII

Mes priartėjam prie to, kas didu, kai esame didūs nusileimindami.

XIII

Škaitybė yra turtas, sukrautas meilės pertekliaus.

XIV

Kiekvienas kūdikis ateina su žinia, kad Dievas nėra apswylęs žmogum.

XV

Naktis bučiuoja pavargusią dieną, šnabždėdamą jai į ausį: „Aš esu mirtis, tavo motina. Aš iš naujo tave pagimdysiu“.

Rabindranath Tagore

XXVI

Ne kūjo dūžiai, bet vandens šokio daina padaro akmenėlius apvalius.

XXVII

Bitės čiulpia medų iš gėlių ir niūniuoja padėką nulekdamos.

Putli peteliškė išitikinus, kad gėlės turi jai dėkoti.

XXVIII

„Aš netekau savo rasos lašo“, skundėsi gelė rytmečio dangui, netekusiam visų savo žvaigždžių.

XIX

Žmogus yra blogesnis už gyvulį, kai pavirsta gyvuliu.

XX

Pro visų daiktų liūdesį aš girdžiu Amžinosios Motinos niūniavimą.

XXI

Susitikimo lempa dega ilgai; ji greit užgesta atsiveikinant.

XXII

Tebūnie laimingi pasirinkę fejerverkų gyvenimą. Mano širdis ilgis tavo žvaigždžių, mano Dieve.

XXIII

Žmogaus istorija kantriai laukia ižeisto žmogaus triumfo.

XXIV

Toks tesie paskutinis mano žodis, kad aš pasitikiu tavo meile.

Vertė ALFONSAS TYRUOLIS.

Rabindranath Tagore (1861-1941), žymusis indų poetas, filosofas, pedagogas, Nobelio premijos laureatas, rašė gamtai artimą, mistiškai religinę poeziją, lyriškai romantines bei simbolines dramas, romanus. Iš viso parašė apie du šimtus knygų. Žymus Rytų-Vakaru ryšių tarpininkas, savo raštais skelbęs humanistinį etosą ir socialinį taikingumą. Kai kas iš jo knygų buvo išversta į lietuvių kalbą dar prieš Ant-ąjį pasaulinį karą. - A.T.

Tebedainuoja partizanai...

MARIJA REMIENĖ

Lietuvos partizanų globos fondas, įsteigtas 1995 metų birželio mėnesį prie JAV LB Socialinių reikalų tarybos ir sudaręs specialų komitetą, bendradarbiauja su Lietuvos partizanų sąjunga. Šio globos komiteto tikslai yra rinkti aukas išlikusiems Lietuvos partizanams ir jų šeimoms, ypač sergantiems, invalidams, suluošintiems. Tai žmonės, kurie miškuose kovojo už tėvynę, už jos laisvę. Daug partizanų žuvo. Tie, kurie išliko, grįžo namo iš Sibiro, bet Lietuvoje jų niekas nepasitiko. Jie ir dabar aplėsti, nereikalingi, o jų pensijos nuvertintos.

Lietuvos partizanų komitetas Čikagoje įvairiais būdais stengiasi rinkti aukas ir palengvinti išlikusių partizanų sunkią dalį. Spalio 15 d. komitetas atskviečia dainuojančių penkių vyrų grupę, kurie JAV ir Kanadoje atliks seriją koncertų. Daina buvo jų protestas miškuose, tremtyje ir tardymų izoliatoriuose. Nors jie yra jau brandaus amžiaus, dainuoja jie dar ir dabar.

Šių koncertų organizatorius ir vadovas yra partizanas Vytautas Balsys, „Uosis“. Partizanavo ketverius metus Tauro apygardoje, Geležinio Vilko ir Birutės rinktinėse, tris kartus sužeistas, dalyvavo Žemelio, Klūniškio kautynėse, sužeistas pakliuvęs priešiui ir rankas. Buvo nuteistas 25 metams ir 15 metų tremties. Išbuvo Norilako, Džekazgano sovietiniuose lageriuose 19 metų. Partizanas Balsys 1995 metų kovo mėnesį buvo vienas iš „Šilo“ dainos vieneto narių, kurie lankėsi Amerikoje. Partizanavimo metai, Sibiro kalėjimai ir sunkus buitinis gyvenimas, sugrįžus į Lietuvą, nepalaužė jo jaunystės idealų. Šalia tarnybos, yra partizanų sąjungos tarybos narys ir aktyvus „Tremtinio“ choro narys.

— *Mielas Vytaute, žinau, kad Jums teko atsakomybę suorganizuoti vyrų kvartetą šiems koncertams Amerikoje. Kaip Jums sekėsi ir kas sudarė tą kvartetą? Ar jis suorganizuotas tik šiai išvykai, o gal jis pasiliks ir sugrįžus į Kauną?*

— Būdamas „Šilo“ ansamblio dalyviu ir visų išvykų – koncertų liudininkas, niekad savo gyvenime nepamiršiu tų nuostabių šiltų tautiečių, kurie mus suprato, globojo ir apdovanojo. Tiesa, mūsų koncertai nebuvo aukšto lygio, bet mus įvertinote ir stipriai, gausiai koncertuose dalyvaudami. Organizuojant naują kvartetą „Girių aidas“ trokštū, kad jis būtų daugiau muzikalus ir drausmingesnis. Repetuojuome ir dainuojame. Mūsų kvartetą su solistu Vincentu Kupriu koncertuojame įvairių švenčių renginiuose ne tik Kaune, bet išvykstame ir į kitus miestus bei rajonus.

Kvartetą sudaro: partizanas Antanas Lukša – „Arinas“, poli-

„Girių aidas“ dainininkai: pirmoje eilėje – Vytautas Balsys, Antanas Paulavičius, Vladas Šiukšta, antroje eilėje – Antanas Lukša ir operos solistas Vincentas Kuprys.

tinis kalyns, legendarinio partizano Juozo Lukšos – „Daumanto“ brolis; tremtinys Antanas Paulavičius, muzikas, kompozitorius, penkių knygų autorius, Kauno Tremtinių choro vadovas; politinis kalyns Vladas Šiukšta, muzikas, Jonavos Tremtinių choro vadovas.

— *Ką Jūs norėtumėt mums pasakyti prieš atvykstant į Ameriką?*

— Mano ir visų mūsų „Girių aidas“ penketuko troškimas yra, kad mes Jūsų neapviltume. Mūsų sužalotam ir iškreiptam gyvenimui bus didelė prošvaitė ir atgaiva. Jaučiame pagarbą ir padėką už pakvietimą globos komitetui ir ypač Marijai Remienėi už pasiaukojimą ir sugebėjimą organizuoti didžius darbus.

Užkalbiname muziką Vlada Šiukštą, Jonavos tremtinių sąjungos choro vadovą.

— *Dar nedaug užjūrio lietuvių žino apie buvusių partizanų – tremtinių veiklą dabartinėje Lietuvoje. Žinome, kad daug jaunystės metų nusinešė laikas ir sunki tremtis, o Jūs mokate juoktis ir dainuoti. Iš kur semiatės energijos rūpintis kasdienine buitimi ir dar vadovauti chorui? Gal galite pasakyti kiek apie save?*

— Esu politinis kalyns. II grupės lagerių invalidas. Gimiau ir augau Kauno priemiestyje Aukštojoje Panemunėje. Vaikystėje gerėjau Karo mokyklos kariūnų dainomis. Buvau bažnytinio choro dalyvis. Turėdamas 16 metų, buvau areštuotas ir išvežtas į Šiaurę. Tačiau su daina nesiskyrčiau nei šaltuose vagonuose, nei būdamas alkanas lageriuose ir tremtyje. Daug jaunystės metų nusinešė laikas ir sunki tremtis. Grįžau į Tėvynę sulaukęs 28 metų amžiaus. Didelių

mokslo pasiekimų neleido, bet galėjau dainuoti ir groti. Jau septynerius metus vadovauju Jonavos politinių kalynų-tremtinių chorui. Darbas su choru teikia man energijos ir dvasinės atgaivos. Visi tautiniai minėjimai Jonavoj neapsieina be mano vadovaujamo choro, kviečiami esam ir kitur. Tikiu, kad iki paskutinio atodūsiu būsiu su daina. Kaip ir visų politinių kalynų biografijos nekasdieniškos – be ordinų, be didesnių pensijų.

Kauno „Tremtinio“ choro dirigentas Antanas Paulavičius yra muzikas, kompozitorius ir penkių knygų autorius. Buvęs Sibiro tremtinys, daug išskentęs kalėjimuose ir lageriuose, išėjęs į laisvę, ir Lietuvai atgavus Nepriklausomybę, suorganizavo tremtinių chorą, važinėja koncertuodamas po Lietuvą. Muzikas Antanas Paulavičius kilęs iš Anykščių.

— *Gerbiamas maestro – neseniai išleidote Sibiro prisiminimų knygą „Atrodo, kad toji knyga simboliškai skirta prisiminti 50 metų Lietuvos okupaciją.“*

— *Knyga „Aš palieku jums ramybę“ (1995) – penktasis iš mano publikuotų kūrinių. Anksčiau išėjo: „Apskaidė Leiskit! ir tėvynė“ (1989), „Kraujo upeliai tekėjo“ (1990), „Malda už tėvynę“ (1992) ir „Tėviškės varpai“ (1994).*

— *Kaip ir kada pradėjote domėtis muzika? Kur teko mokytis? Prieš tremtį mokiausi Vilniaus universitete, kur studijavau lietuvių kalbą ir literatūrą, ir tuo pačiu metu mokiausi muzikos mokykloje. Universitetą baigiau grįžęs iš Sibiro, o muzikos – nebebaigiau.*

— *Kas Jus paskatino suorganizuoti Kaune „Tremtinių“ chorą ir kas jame dainuoja? Ar į chorą*

jungiasi tremtinių vaikai, jaunesni dainininkai? Jūsų vadovaujamo choro dainos ar skamba tik Kaune, ar keliaujate toliau po Lietuvą?

— Mintis organizuoti tremtinių chorą kilo per pirmąjį tremtinių suvažiavimą (1988 metų spalio mėnesį). Kadangi aš buvau Tremtinių sąjungos tarybos narys ir vienas iš organizatorių, tai iš tribūnos Kauno sporto halėje pakviečiau į pirmąjį choro repetitiją. Ir tu pačių metų lapkričio 2 dieną į Iglulos bažnyčią (kitur neturėjome vietos) susirinko 120 dainininkų ir užtraukė: „Leiskit! ir tėvynę“. Nors miškuose šaudyti balsai, nors taigoje šaldytos balso stygos, bet daina su skambėjo nepaprastai gražiai, kadangi giedojome su sąšaromis akyse. Pradėjome repetuoti ir kitas dainas, greitai pasirodė per televiziją. Labai daug koncertuome. Kur tik mūsų nedainuota: ir parvežus tremtinių kaulus iš Sibiro giedojome „Mus kaulus užkaskite, broliai, žemelėj Lietuvos“, ir surinkę iš žvyrduobių, šulinių partizanų kaulėlius, prie didžiulės bendros duobės giedojome, rypavome.

Greitu laiku tremtinių chorai pradėjo organizuotis ir kituose Lietuvos miestuose. Po poeto Bernardo Brazdžionio pirmojo atvykimo į Lietuvą ir po atmintino vakaro Kauno sporto halėje, kur kartu su didžiuoju poetu savo eiles skaitė ir buvę politiniai kaliniai bei tremtiniai, kilo mintis organizuoti respublikines tremties dainų ir poezijos šventes. Visi Tremtinių sąjungos tarybos nariai pritarė ir padėjo organizuoti šventes, pavadintas „Leiskit! ir tėvynę“ vardu. Tokios šventės jau įvyko Kaune, Vilniuje, Panevėžyje, o kitais metais bus Klaipėdoje.

— *Kokią repertuarą planuojate atvežti į Ameriką? Ar galima tikėtis ir Jūsų kompozicijos dainų? Kokie Jūsų ateities planai?*

— Į Ameriką atsivešime nemažai autentiškų partizanų dainų ir keletą naujų partizaniškų bei tremties tema dainų, tarp kurių bus ir mano posmų. Kokie mano ateities planai? Šių metų birželio mėnesį pasirodė romanas-legenda *Dievas vaikšto*. Šioje knygoje aš papasakojau nužudyto partizanų vado sūnaus, tapusio KGB agentu, tragišką istoriją. Be to, mano ausyse dar skamba daug melodijų, pinasi daug žodžių, kurių nespeju nei išdainuoti, nei išsakyti Sibiro žemėje likę tremtiniai ir raštuose sumesti partizanai.

Retas žymesnis Lietuvos solistas, keliaudamas į JAV, nebūtų sustojęs ir nedainavęs lietuviškoje Čikagoje. Tad ir Lietuvos valstybinės operos solistas Vin-

centas Kuprys Čikagoje nėra svetimas. Jis ne tik koncertavo Čikagoje, bet 1991 metų gegužės mėnesį Čikagos Lietuvių operoje dainavo vieną svarbiausių rolių Ponchielli „Lietuviai“ spektaklyje.

Solisto Vincento Kuprio gyvenimas nebuvo lengvas. Jis du sykius buvo ištremtas į Sibirą. Tėvas, atskirtas nuo šeimos, ikalintas Rešotų lageryje, Krasnojarsko krašte, po mėnesio mirė iš bado. Sibiro taigoje Vincento motinai teko auginti keturis vaikus. Vincentas buvo jauniausias. Jis mokalą ėjo Sibire. Ten mokėsi ir dainavimo. 1955 metais baigęs Novosibirsko vidurinę mokyklą, širdimi veržėsi į konservatoriją. Vyresniam broliui remiant, Vincentui teko keliauti į Urąlą, į Jekaterinburgą. Ten jau rado porą tautiečių; konservatorijoje studijavo pianistė Gražina Ručytė. Jo, kaip solisto karjera, prasidėjo Jekaterinburge. Apie Lietuvą dar ilgai negalėjo svajoti.

Kaip Lietuvos operos solistas, Vincentas Kuprys pirmą kartą į sceną išėjo 1968 metais ir iki šiol jis dainuoja Lietuvos valstybinėje operoje pagrindines boso partijas. Su koncertais jis yra apkeliaęs Lietuvos miestus. Nesvetimos jam yra Amerikos bei Kanados scenos. Šį sykį solistas Vincentas Kuprys atvyksta į JAV ir Kanadą ir kartu su tremtiniais dainininkais atliks seriją koncertų.

— *Kas Jus paskatino šį rudenį trumpam palikti Vilniaus teatrą ir atvykti su mėgėjais – tremtiniais dainininkais koncertams į JAV?*

— Kartu su dukra Eugenija, pianiste, praėjusių metų rugpjūtį mieliu, svingingu Aldonos ir daktaro Petro Rasučio kvietimu lankėmės Čikagoje. Turėjome progos koncertuoti ir pabendrauti su Amerikos lietuviu. Vieną mūsų koncertą aplankė Lietuvių fondo tarybos pirmininkė, o taip pat Lietuvos partizanų globos fondo narė ir koncertų rengėja Marija Remienė, kuri pakvietė mane dalyvauti labdariniuose koncertuose partizanams remti. Lietuvos partizanai, politiniai kaliniai, tremtiniai – vis esame vieno likimo broliai ir sesės.

1941 metų birželio 14-ą aš su šeima buvau ištremtas į Sibirą, kur išbuvau 25 metus. Partizanai yra žvalūs, kupini jaunatviškos dvasios, aktyvūs visuomeninėje-patriotinėje veikloje, gražiai dainuoja. Jaunatviški ir pilni optimizmo yra mūsų ansamblio „Girių aidas“ dainininkai. Šventai pareiža ir garbės reikalas mums yra dalyvavimas JAV ir Kanadoje rengiamose koncertuose, skirtuose vargstantiems Lietuvos partizanams ir jų šeimoms remti.

— *Jūsų koncertus publika sutinka labai šiltai. Repertuarą turite didelį – operos arijų, dainų ir romanų. Ką pasirinkote šiems koncertams? Kokie darbai laukia sugrįžus į Lietuvą?*

— Šiems koncertams pasirinkome tokią programą, kuri dar negirdėta išėjimoje. Mūsų dainos išsako partizanų žygdarbius, liūdesį dėl pavergtos Tėvynės, jų optimistišką dvasią.

Mūza Rubackytė

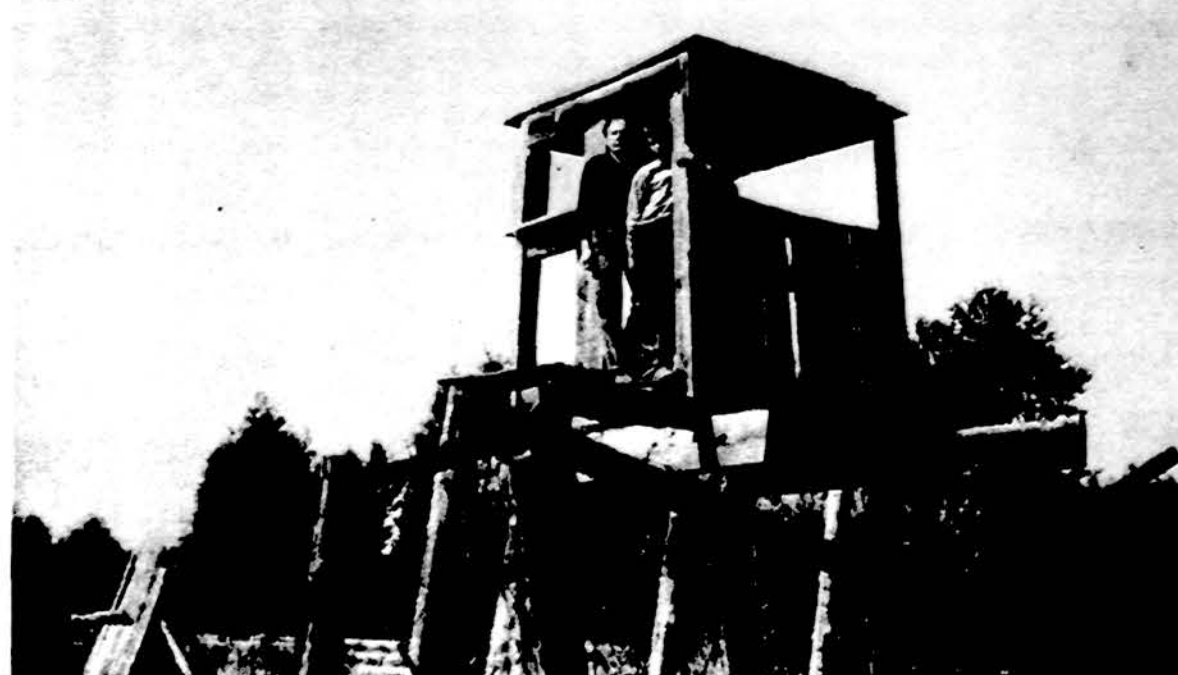
Ji vėl skambins Čikagoje!

Po pernykščio pianistės Mūzos Rubackytės rečitalio Čikagoje (1995 m. liepos 16 d.) muzikologė Loretta Venclauskienė rašė: „Patirė išpuolį pranoko visus lūkesčius. Virtuoziniai Mūzos Rubackytės sugebėjimai – Vladimiro Horovitz'o lygio technika! – stulbino ir išterme, ir visapusiškumu. Subrendęs pianistės talentas pasižymėjo ir kitais privalumais – ypatingu muzikalumu ir savitais būdais pasireiškiančia dvasine energija (talentas, intelektas, vaizduotė?), kurios dėka daugelis atliekamo kūrinio momentu tarsi atgydavo savotišką pojūtį „tikroviškumu“. Gal todėl, kad bet kuris muzikinio audinio fragmentas buvo suvokiamas ir pateiktas kaip visaipamanti melodingumo spektras...“ Recenzentė vylėsi, kad Paryžiuje gyvenančią tokio aukšto lygio pianistę „dažniau išgirsime skambinant Čikagoje“.

Ir štai lapkričio 10 dieną, sekmadienį, 3 val. p.p. JAV LB Kultūros taryba rengia Mūzos Rubackytės koncertą Čikagos Jaunimo centre. Programoje: J. S. Bach'o – F. Bussoni, Beethoven'o, Čiurlionio ir Liszt'o kūriniai. „Jei tas polėkis ir tas meistriskumas, su kuriuo ji [tada] skambino, bus pakartoti“, rašė Loretta Venclauskienė, „tikėkimės, kad Mūza Rubackytė bus įtraukta bent į Liszt'o muziką atliekančių pasaulyje geriausių pianistų tarpą“.

Imu į kelionę ir dalį savo klasikinio repertuaro. Sugrįžus į Lietuvą lauks mieli kasdieniniai rūpestiai: vaidmenys operos teatre, koncertai, gestrolės, studentai muzikos akademijoje. Žodžiu, tėsio kūrybinė veikla. Tiesa, noriai imčiau ūkininkauti atgauname tėvo ūkyje, tačiau per liesa operos solisto pinigine tam, kad pajėgtum atstatyti per 50 okupacijos metų nuteriotą buvusią gražią sodybą.

Šio penketuko vyrų koncertai prasideda spalio 18 dieną, penktadienį, Pasaulio lietuvių centras, Lemont, Illinois. Spalio 19 dieną, šeštadienį, jie koncertuos Cicero šv. Antano parapijos salėje, o spalio 20 dieną, sekmadienį, Jaunimo centre, Čikagoje. Toliau koncertai bus: spalio 27 d. Detroit'e (globoja Lietuvių

Sibire taip dabar atrodo vieno koncentracijos lagerio buvęs sargybinio bokštas.

Viename Lietuvos miške tvarkoma vietovė, kur žuvo partizanai.